

The moderating role of audit quality on the relationship between audit report and earnings management

Mojgan Saeedi¹, Mahdi Hemmati^{2*}

1.2. Basir Institute of Higher Education, Abyek, Qazvin, Iran

Abstract

The purpose of this study is the moderating role of audit quality on the relationship between audit report and earnings management firms in listed companies in Tehran stock exchange. To achieve this purpose, in calculating Audit Quality like from the Immen and Anis (2020) model with 8 indicators (auditor size, auditor expertise in the industry, auditor experience, auditor partner of the company, change of auditor, auditor tenure, size of company auditor and joint auditor, auditor delay) have used. Sample statistics includes 82 companies during the 2010 to 2019 period. The hypotheses were tested for the first and second models of the study using linear regression and for the third and fourth models with respect to zero and one being dependent on the logistic regression variable and performed by Eviews software. The study results indicate that the auditor's opinion do not have a significant effect on earnings management, and companies that have a modified auditor's opinion are not prone to earnings management (optional accruals level) if they have high audit quality; While earnings management has a significant impact on the auditor's opinion, as well as companies with high earnings management (optional accruals level), they may receive a revised audit opinion if they have a high quality audit.

Keywords: Audit quality, Earnings management, Audit report, Stock exchange.

* Corresponding author: Mahdi Hemmati, Mahdihemati72@gmail.com

نقش تعدیل گر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین گزارش حسابرسی و مدیریت سود

مژگان سعیدی

استادیار، مؤسسه آموزش عالی بصیر، قزوین، ایران

مهدی همتی*

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابرسی، مؤسسه آموزش عالی بصیر، قزوین، ایران

چکیده

هدف این پژوهش بررسی نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین گزارش حسابرسی و مدیریت سود در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. برای دستیابی به این هدف، در محاسبه کیفیت حسابرسی از مدل ایمن و آنیس (۲۰۲۰) با ۸ شاخص (اندازه حسابرسی، تخصص حسابرسی در صنعت، تجربه حسابرسی، شریک حسابرسی شرکت، تغییر حسابرسی، دوره تصدی حسابرسی، اندازه حسابرسی شرکت و حسابرسی مشترک، تأخیر حسابرسی) استفاده گردید. نمونه‌ی آماری شامل ۸۲ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ می‌باشد. درخصوص آزمون فرضیات برای مدل‌های اول و دوم پژوهش از رگرسیون خطی و برای مدل‌های سوم و چهارم با توجه به صفر و یک بودن متغیر وابسته از رگرسیون لجستیک استفاده گردید و توسط نرم‌افزار ایویوز اجرا شد. نتایج پژوهش نشان داد که اظهار نظر حسابرسی بر مدیریت سود تأثیر معناداری ندارد و همچنین شرکت‌هایی که اظهار نظر تعدیل شده حسابرسی دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، مستعد مدیریت سود (سطح ارقام تعهدی اختیاری) نیستند؛ درحالی که مدیریت سود بر اظهار نظر حسابرسی تأثیر معناداری دارد و همچنین شرکت‌هایی که مدیریت سود (سطح ارقام تعهدی اختیاری) بالایی دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، ممکن است نظر حسابرسی تعدیل شده دریافت کنند.

واژگان کلیدی: کیفیت حسابرسی، مدیریت سود، گزارش حسابرسی، بورس اوراق بهادار.

۱. مقدمه

مهم‌ترین هدف گزارشگری مالی را می‌توان قرار دادن اطلاعات مورد نیاز سرمایه‌گذاران نامید و سرمایه‌گذاران نیز برای اخذ تصمیم مناسب، نیاز به اطلاعاتی دارند که قابلیت اتکا داشته باشد. تعداد زیادی از سرمایه‌گذاران برای تصمیم‌گیری از گزارش مربوط به سود شرکت استفاده می‌کنند. سرمایه‌گذاران و سایر افراد و سازمان‌هایی که از صورت‌های مالی استفاده می‌کنند، هنگامی می‌توانند به اطلاعاتی که افشا شده است اتکا نمایند که نسبتاً از شفاف بودن اطلاعات و عاری از تحریف بودن آنها اطمینان داشته باشند. از اصلی‌ترین گروه‌های حرفه‌ای در جامعه می‌توان به حساب‌برسان مستقل اشاره نمود که به عنوان نظارت‌کننده می‌توانند با اعتبار بخشیدن به گزارش‌های مالی، شفافیت آنها را برای استفاده‌کنندگان اطلاعات، فراهم آورند. اظهارنظر حسابرس، محصول پایانی حسابرسی شرکت می‌باشد که گزارشی است که طی آن، حساب‌برسان در رابطه با صورت‌های مالی شرکت اظهارنظر می‌نمایند. شهادت‌دهی حساب‌برسان در قالب اظهارنظر حرفه‌ای آن‌ها بیان می‌شود. منظور از شهادت‌دهی حساب‌برسان عبارت است از گزارش قضاوتی، بر مبنای شواهد متقاعدکننده، توسط فردی مستقل، ذیصلاح و مطلع، در خصوص درجه انطباق تمامی جوانب با اهمیت اطلاعات حسابداری گزارش شده توسط یک بنگاه با معیارهای از قبل تعیین شده است (عباس، ۲۰۱۹).

یکی از عواملی که در جهت گمراه نمودن عملکردهای اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد، مدیریت سود می‌باشد. دستکاری نمودن سود و مدیریت سود به صورت مداوم به عنوان نمادی از اختصاص دادن منافع مدیران به هزینه سهامداران، هنگامی که مدیران از مدیریت سود برای منافع خود استفاده می‌نمایند، عنوان می‌شود. ارائه گزارش بد و تعدیل و دستکاری شده گزارش‌های مالی را مدیریت سود گویند، لذا برای تمامی افراد ذی‌نفع مضر است. شرکت‌هایی که در اداره و مدیریت نمودن دارای ضعف هستند، گزارش‌ها و سودهای جاری را دستکاری می‌کنند و این موضوع می‌تواند برای استفاده‌کنندگان گمراه‌کننده باشد (الدیری و همکاران، ۲۰۲۰).

پژوهش‌های گذشته بر این باورند که حساب‌برسان در مورد مشکلات احتمالی آینده که ممکن است در شرکت‌های دارای ارقام تعهدی بالا بوجود آید، به سرمایه‌گذاران هشدار نمی‌دهند. این بدان دلیل است که آنها اطلاعات مربوط به ارقام تعهدی را در گزارش‌های خود وارد نمی‌کنند و به طور منطقی می‌توان عنوان نمود که چنین موضوعاتی درباره مدیریت سود و کیفیت سود از محدوده حسابرسی خارج است. به عبارتی دیگر حساب‌برسان ممکن است متوجه شوند ارقام تعهدی متورم احتمال بیشتری برای کاهش سود در آینده دارند اما نیازی به انتقال این اطلاعات به سرمایه‌گذاران از طریق نظرات حسابرسی خود ندارند (ایمن و آنیس، ۲۰۲۰). نتایج پژوهش‌های بولتر و همکاران (۲۰۰۴) و سیپورید و اسپاتیس (۲۰۱۴) مؤید مطالب فوق می‌باشد، آنها توانستند به طور عینی نشان دهند که اظهارنظر حسابرسی ارتباطی بر مدیریت سود ندارد، از طرفی دیگر برخی از پژوهش‌ها در این راستا توانستند ارتباط مثبت و منفی بین مدیریت سود و اظهارنظر حسابرس را به اثبات برسانند. الفوزی و زارای (۲۰۰۹) دریافتند که اظهارنظر تعدیل شده حسابرس و حضور حساب‌برسان بزرگ در شرکت بر مدیریت سود تأثیر زیادی دارد ولی تک‌تاک و مبارکی (۲۰۱۴) به این نتیجه رسیدند که در صنعت بانکداری اظهارنظر تعدیل شده حسابرس منجر به کاهش مدیریت سود می‌گردد. سلیم و الزوی (۲۰۱۷) ارتباط معکوس بین اظهارنظر حسابرس و مدیریت سود یافت نمودند؛ در حالیکه ایمن و آنیس (۲۰۲۰) ارتباط مستقیم بین مدیریت سود و اظهارنظر حسابرس پیدا کردند. با توجه به ناشناخته بودن ارتباط بین مدیریت سود و اظهارنظر حسابرس و همچنین ارتباط بین اظهارنظر حسابرس و

مدیریت سود، لذا در این پژوهش قصد داریم به این سؤالات پاسخ دهیم: آیا اظهارنظر حسابرس بر مدیریت سود تأثیر می‌گذارد؟ آیا مدیریت سود بر اظهارنظر حسابرس تأثیر می‌گذارد؟

کیفیت حسابرسی موضوعی پیچیده در مفاهیم حسابرسی می‌باشد و تعاریف متفاوتی در این باب لحاظ شده است ولی همه آنها جامعیت ندارند. کیفیت حسابرسی سه جنبه را شامل می‌شود: ورودی، خروجی و شاخص‌های محیطی. ورودی‌ها عبارتند از تجربه، توانایی فردی، روش حسابرسی و به طور کلی ویژگی‌های حسابرس، خروجی حسابرسی نیز گزارش حسابرسی می‌باشد، و شاخص‌های محیطی نیز به قوانین و مقررات مربوط به حسابرسی اشاره دارد. دی‌آنجلو (۱۹۸۱) کیفیت حسابرسی را شناسایی و کشف نقض اشتباهات سیستم حسابداری شرکت و اعلام گزارش آن نقض‌ها و اشتباهات تعریف می‌کند. ادبیات حسابداری معمولاً دو نقش را به حسابرسان نسبت می‌دهد که از طریق آنها کیفیت صورت‌های مالی شرکت‌ها را تضمین می‌کنند. اول حسابرسی به کاهش مشکلات اطلاعات نامتقارن کمک می‌کند و به ذی‌نفعان از اطلاعات مالی اطمینان می‌دهد که این اطلاعات به الزامات قابل اطمینان، یکپارچگی و کیفیت آنها (نقش اطلاعاتی) پاسخ می‌دهد. دوم از طریق تجدید نظر در اطلاعات حسابداری، حسابرسان برای کاهش رفتار فرصت‌طلبانه مدیران و کنترل سهامداران اقدام می‌کنند. در نتیجه، حسابرسی تعارضات نمایندگی بین این عوامل و مدیران مربوطه را کاهش می‌دهد (نقش نظارت). با این وجود دیگران آن را به عنوان بنیادی برای شناسایی سایر ویژگی‌های کیفیت حسابرسی (مانند اندازه شرکت، دوره تصدی حسابرس و تخصص حسابرس و سایر ویژگی‌های حسابرس) در نظر می‌گیرند (ایمن و آنیس، ۲۰۲۰).

پژوهش‌هایی که در گذشته صورت گرفتند نشان دادند زمانی که شرکت حسابرسی ثابت کند که جزو شرکت‌های بزرگ حسابرسی است، احتمال دریافت اظهارنظر تعدیل شده حسابرسی بیشتر می‌شود (فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۹؛ لای، ۲۰۱۳). گرایلی و همکاران (۲۰۱۱) دریافتند که اندازه حسابرس با مدیریت سود (اقدام تعهدی اختیاری) ارتباط معکوس دارد و شرکت‌هایی که توسط مؤسسات بزرگ حسابرسی کار حسابرسی‌شان انجام می‌گردد نسبت به سایر شرکت‌ها کمتر درگیر مدیریت سود می‌شوند. لوپس (۲۰۱۸) نیز دریافت که سطح مدیریت سود در بین شرکت‌هایی که با یک مؤسسه بزرگ حسابرسی قرار دارند در مقایسه با سایر شرکت‌ها به طور قابل توجهی کمتر است. سپس حسابرسان با کیفیت بالا بر خلاف حسابرسان با کیفیت پایین، شیوه‌های مدیریت سود را محدود می‌کنند (کاهش می‌دهند). نظارت خارجی، مدیریت سود را مجبور می‌کند که از تکنیک‌های خاصی برای افزایش عملکرد استفاده نکند. به علت ناشناخته بودن نقش تعدیلی کیفیت حسابرسی بر ارتباط متقابل مدیریت سود و اظهارنظر، لذا در این پژوهش قصد داریم به این سؤالات پاسخ دهیم: آیا شرکت‌هایی که مدیریت سود (سطح اقدام تعهدی اختیاری) بالایی دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، ممکن است نظر حسابرسی تعدیل شده دریافت کنند؟ آیا شرکت‌هایی که اظهار نظر تعدیل شده حسابرس دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، مستعد مدیریت سود (اقدام تعهدی اختیاری) هستند؟

لذا این پژوهش سعی دارد تأثیر مدیریت سود بر گزارش حسابرس (اظهارنظر حسابرس) و تأثیر گزارش حسابرس (اظهار نظر حسابرس) بر مدیریت سود و نقش کیفیت حسابرسی بر این عوامل را مورد بررسی قرار دهد. نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند به عنوان شاخص‌های ارزش آفرینی به مدیران، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، مصرف‌کنندگان و سایر

استفاده کنندگان در اخذ تصمیمات مناسب یاری رساند و همچنین تحلیل گران مالی می تواند از نتایج پژوهش برای سرمایه-گذاری و تشریح و تحلیل وضعیت مالی شرکت ها استفاده نمایند و همچنین نتایج پژوهش می تواند زمینه ساز بستر مناسبی برای انجام پژوهش های آتی باشد.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲.۱. گزارش حسابرسی

یکی از مهم ترین وظایف حسابرس ها، تهیه گزارش حسابرسی می باشد که طی آن اظهار نظر حرفه ای حسابرس در ارتباط با کیفیت و مطلوبیت گزارش های مالی مطابق با استانداردهای حسابرسی عنوان می گردد. فرآیند حسابرسی باید منطبق با استانداردهای حسابرسی باشد و این استانداردها شرایطی را فراهم می کنند که حسابرس مستقل فرآیند حسابرسی را به گونه ای برنامه ریزی کند که اطمینان کلی نسبت به وجود نداشتن اشتباهات و یا تحریف ها در گزارش های مالی به وجود آید. فرآیند حسابرسی، رسیدگی به مدارک و مستندات اطلاعات درج شده در گزارش های مالی را به وجود می آورد (پیری و همکاران، ۱۳۹۳). گزارش های حسابرس ها را می توان به این صورت مشخص نمود: حاصل حسابرسی یک شرکت و گزارشی که طی آن حسابرس ها نسبت به گزارش های مالی شرکت، اظهار نظر می کنند. شهادت دهی حسابرس ها به صورت اظهار نظر حرفه ای آنان مشخص می گردد. شهادت نشان دهنده عقیده حسابرس و نظر وی در ارتباط با میزان تطبیق اطلاعات افشا شده با معیارهای از قبل تعیین شده می باشد. شهادت دهی یک نوع گزارش قضاوتی بوده که منطبق بر شواهد متقاعدکننده و توسط افرادی مستقل و با صلاحیت در ارتباط با میزان تطبیق همه جوانب با اهمیت اطلاعات حسابداری گزارش شده به واسطه شرکت با معیارهایی که از قبل مشخص شده اند. فقط در حالت رخ دادن کامل فرآیند حسابرسی، گزارش های حسابرسی به وجود می آید. گزارش حسابرسی در فراگرد حسابرسی برای گزارش دهی به منظور آگاهی دادن به ذی نفعان از اطلاعات حسابرسی و نتیجه گیری های به وجود آمده، اهمیت بسزایی دارد (عباس، ۲۰۱۹).

گزارش حسابرس به صورت اظهار نظر حسابرس بیان می گردد. اظهار نظر تعدیل نشده و اظهار نظر تعدیل شده. اظهار نظر تعدیل نشده باید در مواردی اظهار شود که حسابرس به این نتیجه برسد که صورت های مالی، از تمام جنبه های با اهمیت، طبق استانداردهای حسابداری به نحو مطلوب ارائه شده است. نظر مقبول همچنین، به طور ضمنی بیانگر آن است که هر گونه تغییر در اصول و رویه های مبتنی بر استانداردهای حسابداری و آثار آنها، به نحوی مناسب تعیین و در صورت های مالی درج و یا افشا شده است. اظهار نظر تعدیل شده در دو حالت مشخص می شود: الف. براساس شواهد حسابرسی کسب شده به این نتیجه برسد که صورت های مالی عاری از تحریف با اهمیت نیست؛ یا، ب. قادر به کسب شواهد حسابرسی کافی و مناسب برای نتیجه گیری در مورد عاری بودن صورت های مالی از تحریف با اهمیت نباشد (استاندارد حسابرسی ۷۰۵، ۱۳۸۹).

۲.۲. کیفیت حسابرسی

کیفیت حسابرسی، مفهوم پیچیده ای است. تعاریف گوناگونی از این مفهوم ارائه شده است، ولی این تعاریف از جامعیت و قابلیت پذیرش همگانی برخوردار نیستند. کیفیت حسابرسی دارای سه جنبه اساسی بر اساس فرآیند حسابرسی است. این

سه جنبه شامل ورودی، خروجی و عوامل محیطی است. ورودی‌های مؤثر بر کیفیت حسابرسی شامل استانداردهای حسابرسی، ویژگی‌های فردی (مانند توانایی، تجربه، ارزش‌های اخلاقی و طرز تفکر حسابرس)، روش شناسی صحیح فرآیندهای حسابرسی، اثربخشی ابزارهای مورد استفاده و فنون کافی است. خروجی‌های مؤثر بر ابزارهای مورد استفاده و فنون کافی است. خروجی‌های مؤثر بر کیفیت حسابرسی، گزارش حسابرسی و ارتباطات حسابرس است. عوامل محیطی نیز شامل قوانین و مقررات و حاکمیت شرکتی است (IAASB، ۲۰۱۱). کیفیت حسابرسی عبارت است از ایجاد اطمینان از صورت‌های مالی و احتمال آنکه صورت‌های مالی هیچ‌گونه تحریف با اهمیتی نداشته باشد. کیفیت حسابرسی را می‌توان توانایی حسابرس در کشف تحریف‌های با اهمیت و دستکاری در سود خالص گزارش شده تعریف نمود (ایمن و آیس، ۲۰۲۰).

۳.۲. مفهوم مدیریت سود

مدیریت سود عبارت است از فرآیند انجام اقدامات عمومی در محدوده اصول پذیرفته شده حسابداری که سبب رسیدن به سطح سود مورد نظر می‌شود. مدیریت سود عموماً در برگیرنده محدوده وسیعی از اقداماتی است که بر سود اثر می‌گذارد و محدوده وسیعی از اقدامات عملیاتی، سرمایه‌گذاری و تأمین مالی واقعی تا اقدامات دفتری محضی را در بر می‌گیرد که فقط بر معیارهای حسابداری سنجش سود تأثیر می‌گذارد. اقلام تعهدی سود از یک سو به مدیران اجازه می‌دهد تا سود را طوری محاسبه کنند که گویای ارزش واقعی بنگاه اقتصادی باشد و از سوی دیگر این اقلام به مدیران اختیار می‌دهد تا از انعطاف‌پذیری روش‌ها و اصول پذیرفته شده حسابداری سوء استفاده کرده و محتوای اطلاعاتی سود را مخدوش کنند. به عبارت دیگر، مدیریت سود یعنی اینکه مدیر می‌تواند رویه‌ای از حسابداری را انتخاب نماید که به هدف خاصی دست یابد، بنابراین، مدیریت سود زمانی رخ می‌دهد که مدیران در گزارشگری مالی و در سازماندهی معاملات از قضاوت استفاده کرده و گزارشات مالی را تغییر دهند به گونه‌ای که برخی از ذی‌نفعان نسبت به عملکرد اقتصادی شرکت گمراه شوند یا نتایج قراردادهایی تحت تأثیر قرار دهند که به اعداد حسابداری وابسته هستند (صالحی و فرخی پیلرود، ۱۳۹۷).

۴.۲. اقلام تعهدی

در ارتباط با اقلام تعهدی حسابداری، مدیران اختیار دارند و یکی از مهم‌ترین مشخصه‌هایی که اقلام تعهدی دارند این است که می‌شود آنها را به عنوان مشخصه‌ای از انتخاب‌های مدیران شرکت و حسابداری نامید. سیستم حسابداری تعهدی، رخدادهای مالی را در هنگام رخ دادن و بدون عنایت به تاریخ پرداخت و دریافت پول نقد مربوط، می‌شناسد. هاجبرگ (۲۰۰۳) دریافت که استفاده نمودن از حسابداری تعهدی به منظور کسب اهداف مشخص شده در راستای گزارشگری مالی همچون ارزیابی عملکرد مدیریت، مناسب می‌باشد، ولی در سامانه حسابداری تعهدی به علت وجود داشتن روش‌های گوناگونی برای محاسبه، ثبت رخدادهای، اثر روش‌ها و برآوردهای تخصیص، اطلاعات ذکر شده بر رویه‌های حسابداری، داوری‌ها و برآوردهای مدیریت واقع می‌شوند. دهان (۲۰۰۳) عنوان کرد که اقلام تعهدی عبارت است از اختلاف بین سود نشأت گرفته از فعالیت‌های مرسوم و جریان وجه نقد نشأت گرفته از عملیات‌های شرکت که ناشی از ثبت‌های

حسابداری و قوانین به منظور شناسایی هزینه‌ها و درآمدها می‌باشد. جونز (۱۹۹۱) اختلاف بین وجه نقد و سود حاصل شده از عملیات را ارقام تعهدی می‌نامد و آن را به جزء ارقام تعهدی غیراختیاری و ارقام تعهدی اختیاری تقسیم‌بندی می‌کند که هر یک از این اجزا در زیر شرح داده می‌شود (رحیمیان و همکاران، ۱۳۹۶).

ارقام تعهدی اختیاری: ارقام تعهدی اختیاری را ارقامی می‌نامند که مدیریت بر روی آنها کنترل داشته و قادر است آنها را حذف نماید یا اینکه شناسایی و ثبت آنها را تسریع نموده و یا به تأخیر اندازد. به دلیل اینکه جز اختیاری ارقام تعهدی برای مدیران فرصتی را به وجود می‌آورد تا سود شرکت را مورد دستکاری قرار دهند، لذا آن را به عنوان شاخصی برای اندازه‌گیری مدیریت سود می‌نامند (رحیمیان و همکاران، ۱۳۹۶). فرانسیس و میشل (۲۰۰۵) ارقامی را ارقام تعهدی می‌نامند که در هر شرکت نسبت به شرکت دیگری متفاوت باشد زیرا تحت تأثیر عوامل گوناگون شرکت قرار دارد و هر قدر مدیران از آزادی عمل بیشتری برخوردار باشند، احتمال بیشتری وجود دارد که از این گونه ارقام به منظور تأثیرگذاری بر سود شرکت استفاده نمایند. یون و میلر (۲۰۰۲) دریافتند که مدیریت سود به واسطه ارقام تعهدی اختیاری رخ می‌دهد به خصوص هنگامی که وجه نقد حاصل از عملیات، عملکرد پایین شرکت را نشان دهد. مدیران قادر هستند سود را به واسطه روش‌های گوناگونی مورد دستکاری قرار دهند. مطابق با دیدگاه دی‌جورج و همکاران (۱۹۹۹) مدیریت سود ممکن است در حوزه گزارشگری مالی رخ دهد و هم ممکن است در حوزه فعالیت‌ها و تصمیم‌ها و اقدامات مدیران رخ دهد؛ ولی اکثر پژوهشگران معتقدند که مدیریت سود در حوزه گزارشگری مالی رخ می‌دهد (رحیمیان و همکاران، ۱۳۹۶).

ارقام تعهدی غیراختیاری: ارقام تعهدی غیراختیاری به واسطه مقررات شرکت و عوامل خارجی محدود می‌گردند و همچنین به واسطه استانداردهای حسابداری الزامی شده‌اند و نشأت گرفته از شرایط اقتصادی شرکت می‌باشند. این دسته از ارقام نسبتاً از دسترس مدیران به منظور دستکاری نمودن در امان هستند. هاجبرگ (۲۰۰۳) ارقامی را به عنوان ارقام تعهدی غیراختیاری بیان می‌کند که طی روند عادی شرکت به وجود می‌آید و مدیران دخالتی در پیدایش آن ندارند و به بیانی دیگر، در راستای مبادلات به صورت طبیعی به وجود آمده باشند. جونز (۱۹۹۱) بر این باور است امکان دارد فرضیه ثابت بودن ارقام در طی زمان کنار گذاشته شود و تلاش گردد که تأثیر شرایط اقتصادی بر ارقام تعهدی غیراختیاری کنترل گردد، وی بر این باور است که درآمد، فروش غیراختیاری می‌باشد. در همین راستا دی‌جو (۱۹۹۴) به اثبات رسانید که ارقام تعهدی غیراختیاری جزء ارقام ثابتی هستند که برای هموارسازی سود استفاده نمود. فرانسیس و میشل (۲۰۰۵) عنوان نمودند که ارقام تعهدی غیراختیاری و ارقام تعهدی اختیاری اهمیت بسزایی در تغییرات سود خواهند داشت ولی تأثیری که ارقام تعهدی غیراختیاری دارند بیش از ارقام تعهدی اختیاری می‌باشد (فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۵).

۵.۲. پیشینه پژوهش

چودوری و الیوا (۲۰۲۱) به پژوهشی تحت عنوان «تأثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود واقعی در انگلستان» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی (نوع مؤسسه حسابرسی) ارتباط معنادار و مستقیم با مدیریت سود و سطح فروش شرکت دارد.

ایمن و آنیس (۲۰۲۰) به پژوهشی تحت عنوان «نقش تعدیل‌کننده کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین گزارش حسابرس و مدیریت سود: شواهدی از تونس» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که مدیریت سود احتمال دریافت اظهارنظر

تعدیل شده را افزایش می‌دهد و به عبارتی مدیریت سود با اظهارنظر تعدیل شده حسابرس ارتباط مستقیم دارد و شرکت‌هایی که اظهارنظر حسابرس تعدیل شده دارند بیشتر به مدیریت سود می‌پردازند و به عبارتی اظهارنظر تعدیل شده حسابرس با مدیریت سود ارتباط مستقیم دارد و کیفیت حسابرسی ارتباط بین اظهارنظر حسابرس و مدیریت سود را تعدیل می‌کند. توماستی و همکاران (۲۰۱۷) به پژوهشی تحت عنوان «ارتباط بین اظهارنظر مشروط حسابرس، اندازه مؤسسه حسابرسی و مدیریت سود: شواهدی از برزیل» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که بین اقلام تعهدی اختیاری و اندازه حسابرس ارتباط معکوس وجود دارد و همچنین بین نوع اظهارنظر حسابرس و مدیریت سود نیز ارتباط معنادار و مستقیم وجود دارد. باقری و همکاران (۱۴۰۰) به پژوهشی تحت عنوان «بررسی تأثیر ساختار مالکیت، پاداش مدیران و عملکرد مالی بر مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که تأثیر معناداری بین مالکیت شرکتی و مدیریت سود وجود ندارد ولی تأثیر مالکیت مدیریتی بر مدیریت سود، معکوس است و تأثیر پاداش مدیران بر مدیریت سود، مستقیم است در حالیکه عملکرد شرکت (بازده کل دارایی‌ها) تأثیر معناداری بر مدیریت سود ندارد.

راهی (۱۳۹۹) به پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه بین بیش اطمینانی مدیریتی، اندازه مؤسسه حسابرسی، مدیریت سود واقعی و اظهارنظر حسابرس» پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد که بیش اطمینانی مدیریتی ارتباط مستقیم با مدیریت سود دارد و اندازه حسابرس ارتباط بین بیش اطمینانی مدیریتی و مدیریت سود را تضعیف می‌کند ولی مدیریت سود واقعی و بیش اطمینانی تأثیر معناداری بر اظهارنظر حسابرس ندارند.

رحمانی (۱۳۹۸) به پژوهشی تحت عنوان «مدیریت سود و اظهارنظر حسابرس در شرکت‌های دارای بحران مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد که در شرکت‌های دارای بحران مالی نسبت به شرکت‌های بدون بحران مالی، مدیریت سود بر نوع گزارش حسابرسی ارتباط معناداری دارد ولی ارتباط معناداری بین نوع گزارش حسابرسی سال قبل و ساختار سرمایه با نوع گزارش حسابرسی وجود ندارد.

۳. فرضیات پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه‌های ارائه شده در قبل، فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر تدوین می‌گردد:

فرضیه ۱) اظهارنظر حسابرس بر مدیریت سود تأثیر معناداری دارد.

فرضیه ۲) شرکت‌هایی که اظهار نظر تعدیل شده حسابرس دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، مستعد مدیریت سود (سطح اقلام تعهدی اختیاری) هستند.

فرضیه ۳) مدیریت سود بر اظهارنظر حسابرس تأثیر معناداری دارد.

فرضیه ۴) شرکت‌هایی که مدیریت سود (سطح اقلام تعهدی اختیاری) بالایی دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، ممکن است نظر حسابرسی تعدیل شده دریافت کنند.

۴. روش پژوهش

۴.۱. روش‌شناسی پژوهش

۱) روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی: این پژوهش از این رو که در پی کاوش رابطه معنی‌داری بین متغیرهای پژوهش می‌باشد و همین‌طور به دلیل اینکه به مطالعه حدود تغییرات متغیر وابسته، با توجه به حدود تغییرات متغیرهای مستقل، می‌پردازد، در زمره پژوهش‌های توصیفی-همبستگی قرار می‌گیرد. بنابراین روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی، یک پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد که برای کشف همبستگی بین متغیرها به روش پس-رویدادی عمل می‌کند.

۲) روش پژوهش از نظر هدف: پژوهش حاضر از لحاظ نوع کار تحقیقاتی و از نظر هدف، یک پژوهش کاربردی می‌باشد که از اطلاعات واقعی و روش‌های مختلف آماری برای رد یا عدم رد فرضیه استفاده می‌گردد، و در حوزه نظریه‌های اثباتی قرار می‌گیرد.

۳) روش پژوهش از نظر روش انجام پژوهش: انجام این پژوهش در چارچوب استدلال‌ات قیاسی-استقرایی می‌باشد، بدین معنی که مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه مطالعات کتابخانه‌ای، مقالات و سایت‌های معتبر در قالب قیاسی و گردآوری اطلاعات برای تأیید یا رد فرضیه در قالب استقرایی می‌باشد.

۴.۲. ابزار گردآوری اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات مربوط به داده‌های پژوهش به صورت مطالعات کتابخانه‌ای و آرشیوی می‌باشد و برای جمع‌آوری اطلاعات در این راستا از سایت رسمی سامانه اطلاع‌رسانی ناشران (کدال) و نرم‌افزار ره‌آورد نوین استفاده شده است.

۴.۳. جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ می‌باشد. نمونه آماری نیز به صورت حذفی سیستماتیک (غربالگری) انتخاب می‌شود. شرایط برای حذف شرکت‌ها به صورت ذیل می‌باشد:

۱. پذیرش شرکت قبل از سال ۱۳۸۹

۲. پایان سال مالی اسفند ماه

۳. عدم تغییر سال مالی

۴. وجود صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی

۵. عدم وقفه معاملاتی بیش از ۶ ماه

۶. عدم پذیرش شرکت‌های مالی (بانک‌ها و مؤسسات مالی)، بیمه‌ای، سرمایه‌گذاری و لیزینگ

با توجه به شرایط فوق، ۸۲ شرکت در ۱۰ سال مالی بررسی شده‌اند (۸۲۰ سال-شرکت).

۴,۴. مدل‌های پژوهش

برای بررسی تأثیر اظهارنظر حسابرس بر مدیریت سود از مدل رگرسیونی استفاده می‌شود:

$$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 AO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

از بین متغیرهای فوق، مدیریت سود متغیر وابسته است، اظهارنظر حسابرس متغیر مستقل است و اندازه شرکت، اهرم مالی و عملکرد شرکت متغیرهای کنترلی هستند.

برای بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین اظهارنظر حسابرس و مدیریت سود از مدل رگرسیونی استفاده می‌شود:

$$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 AO_{it} + \beta_2 AUQ_{it} + \beta_3 (AO_{it} \times AUQ_{it}) + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 ROE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

از بین متغیرهای فوق، مدیریت سود متغیر وابسته است، اظهارنظر حسابرس متغیر مستقل است، کیفیت حسابرسی متغیر تعدیلگر است و اندازه شرکت، اهرم مالی و عملکرد شرکت متغیرهای کنترلی هستند.

برای بررسی تأثیر مدیریت سود بر اظهارنظر حسابرس از مدل رگرسیونی استفاده می‌شود:

$$AO_{it} = \beta_0 + \beta_1 DA_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

از بین متغیرهای فوق، مدیریت سود متغیر مستقل است، اظهارنظر حسابرس متغیر وابسته است و اندازه شرکت، اهرم مالی و عملکرد شرکت متغیرهای کنترلی هستند.

برای بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین مدیریت سود و اظهارنظر حسابرس از مدل رگرسیونی استفاده می‌شود:

$$AO_{it} = \beta_0 + \beta_1 DA_{it} + \beta_2 AUQ_{it} + \beta_3 (DA_{it} \times AUQ_{it}) + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 ROE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (4)$$

از بین متغیرهای فوق، مدیریت سود متغیر مستقل است، اظهارنظر حسابرس متغیر وابسته است، کیفیت حسابرسی متغیر تعدیلگر و اندازه شرکت، اهرم مالی و عملکرد شرکت متغیرهای کنترلی هستند.

در مدل‌های رگرسیونی فوق، DA: مدیریت سود، AO: اظهارنظر حسابرس، SIZE: اندازه شرکت، LEV: اهرم مالی، ROE: عملکرد شرکت، β : ضرایب رگرسیونی، ε : ضریب خطا می‌باشد.

۴,۵. تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

۴,۵,۱. تعریف عملیاتی متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش

۱) اظهارنظر حسابرس (AO)

نحوه اندازه‌گیری: اگر اظهارنظر حسابرس در مورد صورت‌های مالی مقبول (تعدیل نشده) باشد، به این متغیر عدد یک و اگر مشروط، مردود، عدم اظهارنظر (تعدیل شده) باشد عدد صفر تعلق می‌گیرد.

۲) مدیریت سود (DA)

نحوه اندازه گیری: برای محاسبه مدیریت سود از مدل ارقام تعهدی اختیاری تعدیل یافته جونز استفاده می شود:
کل ارقام تعهدی:

$$TA_{it}/A_{it-1} = \beta_0(1/A_{it-1}) + \beta_1(DREV_{it} - DREC_{it}/A_{it-1}) + \beta_2(PPE_{it}/A_{it-1}) + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 BM_{it} + \varepsilon_{it}$$

TA: مجموع ارقام تعهدی شرکت

A_{it-1}: کل دارایی های شرکت در سال قبل

DREV: تغییرات در درآمد یا فروش (REV_t - REV_{t-1})

DREC: تغییرات در حساب های دریافتی خالص (REC_t - REC_{t-1})

PPE: بهای ناخالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات

BM: نسبت ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام به ارزش بازار

$$TA = NA + DA$$

TA: مجموع ارقام تعهدی شرکت

NA: مجموع ارقام تعهدی عادی

DA: مجموع ارقام تعهدی اختیاری

ارقام تعهدی اختیاری:

$$DA_{it}/A_{it-1} = TA_{it}/A_{it-1} [\beta'_0(1/A_{it-1}) + \beta'_1((DREV_{it} - DREC_{it})/A_{it-1}) + \beta'_2(PPE_{it}/A_{it-1}) + \beta'_3 ROA_{it} + \beta'_4 BM_{it}]$$

۲,۵,۴. تعریف عملیاتی متغیر تعدیلگر پژوهش

کیفیت حسابرسی (AUQ)

نحوه اندازه گیری: برای محاسبه کیفیت حسابرسی، به تبعیت از ایمن و آنیس (۲۰۲۰) از روش امتیازدهی استفاده می کنیم. برای محاسبه ی امتیازها، ابتدا ۸ شاخص زیر محاسبه می شوند و امتیاز آنها با هم جمع می شوند و میزان کیفیت حسابرسی مشخص می گردد، به این صورت که بیشترین میزان کیفیت حسابرسی ۸ بوده که در این صورت حسابرسی از کیفیت بالایی برخوردار است. ۸ شاخص و نحوه محاسبه آن به صورت زیر می باشد:

(۱) اندازه حسابرسی: اگر حسابرسی شرکت توسط سازمان حسابرسی انجام شود عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.

(۲) تخصص حسابرسی در صنعت: اگر حسابرسی در صنعت دارای تخصص باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.

برای اندازه گیری تخصص حسابرسی در صنعت از شاخص سهم بازار استفاده می شود. سهم بازار حسابرسان به صورت مجموع دارایی های تمام صاحبکاران مؤسسه حسابرسی مشخص در یک صنعت خاص تقسیم بر مجموع دارایی های صاحبکاران آن صنعت است. همچنین، مؤسساتی به عنوان متخصص صنعت در نظر گرفته می شوند که سهم بازارشان بیش از معادله ی زیر باشد:

$$\left(\frac{1}{\text{شرکت‌های موجود در صنعت}} \right) * \frac{1}{2}$$

اگر حسابرس شرکت متخصص در صنعت باشد به این متغیر مقدار یک، و در غیر این صورت مقدار صفر تعلق می‌گیرد.
(۳) تجربه حسابرس: اگر حسابرس شرکت دارای سه سال و بیشتر سابقه فعالیت باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.

(۴) شریک حسابرس شرکت: اگر امضا دوم گزارش حسابرسی توسط شریک حسابرس یا عضو هیئت عامل انجام شده باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.

(۵) تغییر حسابرس: اگر حسابرس شرکت نسبت به سال قبل تغییر کند عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.

(۶) دوره تصدی حسابرس: برای سه سال تصدی حسابرس و بیشتر عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.

(۷) اندازه حسابرس شرکت و حسابرس مشترک: اگر حسابرس شرکت یا حسابرس مشترک شرکت سازمان حسابرسی باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.

(۸) تأخیر حسابرس: اگر گزارش حسابرسی با تأخیر قانونی ارائه شود عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر.
برای محاسبه تأخیر در گزارش حسابرسی از تفاضل میان تاریخ پایان سال مالی و تاریخ ارائه گزارش حسابرسی، استفاده می‌شود. هر چه تاریخ گزارش حسابرسی به پایان سال مالی نزدیک‌تر باشد میزان تأخیر در گزارش حسابرسی، کمتر است. در نهایت میانگین این متغیر حساب می‌شود و به اعدادی که بیش از میانگین باشند (تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی محسوب می‌شوند) عدد یک تعلق می‌گیرد و به اعدادی که از میانگین کمتر باشند عدد صفر تعلق می‌گیرد.

۳,۵,۴. تعریف عملیاتی متغیرهای کنترلی پژوهش

(۱) اندازه شرکت (SIZE)

نحوه اندازه گیری: لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت.

(۲) اهرم مالی شرکت (LEV)

نحوه اندازه گیری: نسبت کل بدهی‌های شرکت به کل دارایی‌های شرکت.

(۳) عملکرد شرکت (ROE)

نحوه اندازه گیری: نسبت سود خالص به حقوق صاحبان سهام.

۵. یافته‌های پژوهش

۱,۵. آمار توصیفی

در این قسمت، شاخص‌های مرکزی، پراکنندگی و نحوه توزیع متغیرهای پژوهش ارائه می‌شوند:

جدول ۱. شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و نحوه توزیع متغیرهای پژوهش

نحوه توزیع	شاخص پراکندگی	شاخص‌های مرکزی					تعداد نمونه	نماد متغیر	نام متغیر	
		انحراف معیار	کمینه	بیشینه	میانه	میانگین				
کشدگی	چولگی									
۵/۹۸	-۰/۷۰	۰/۰۰۲	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۰۳	۸۲۰	DA	مدیریت سود	
۲/۳۶	۰/۴۶	۱/۳۷	۱	۶	۳	۳/۳۷	۸۲۰	AUQ	کیفیت حسابرسی	
۴/۰۳	۰/۶۸	۱/۴۷	۱۰/۹۵	۲۰/۱۴	۱۴/۲۵	۱۴/۳۸	۸۲۰	SIZE	اندازه شرکت	
۲/۶۸	-۰/۴۹	۰/۲۰	۰/۰۳	۰/۹۹	۰/۶۰	۰/۵۷	۸۲۰	LEV	اهرم مالی	
۴/۹۷	-۰/۸۵	۰/۲۸	-۰/۹۹	۰/۹۴	۰/۲۷	۰/۲۶	۸۲۰	ROE	عملکرد شرکت	
تعداد مشاهدات با عدد ۰		تعداد مشاهدات با عدد ۱					تعداد نمونه	نماد متغیر	نام متغیر	
۴۶/۲ درصد		۳۷۹					۴۴۱	۸۲۰	AO	اظهار نظر حسابرس

شاخص‌های مرکزی بیان شده، میانگین، میانه، حداکثر و حداقل می‌باشند که از بین آنها میانگین مهم‌ترین محسوب می‌شود. میانگین شاخص مناسبی برای نمایش مرکزیت داده‌ها است و متوسط داده‌ها را نشان می‌دهد.

۲،۵. آزمون فرضیه‌های پژوهش

۱،۲،۵. آزمون فرضیه اول پژوهش

H_0 : اظهار نظر حسابرس بر مدیریت سود تأثیر معناداری ندارد.

H_1 : اظهار نظر حسابرس بر مدیریت سود تأثیر معناداری دارد.

جدول ۲. آزمون فرضیه اول

$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 AO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROE_{it} + \varepsilon_{it}$				
نتیجه آزمون	سطح معناداری آماره آزمون F لیمر	آماره آزمون F لیمر	آزمون F لیمر	
تابلویی	۰/۰۰۰۰	۳/۵۶	۳/۵۶	
نتیجه آزمون	سطح معناداری آماره آزمون هاسمن	آماره آزمون هاسمن	آزمون هاسمن	
تصادفی	۰/۱۳۳۶	۷/۰۴	۷/۰۴	
متغیرها	ضریب	خطا	آماره t استیودنت	سطح معناداری آماره t
C	۰/۰۳	۰/۰۰۱	۲۴/۴۸	۰/۰۰۰۰
AO	-۰/۰۰۰۳	۰/۰۰۰۲	-۱/۶۱	۰/۱۰۶۰
SIZE	۰/۰۰۰۲	۰/۰۰۰۰۳	۲/۵۸	۰/۰۰۹۹
LEV	۰/۰۰۰۶	۰/۰۰۰۰۵	۰/۱۱	۰/۹۱۰۸
ROE	-۰/۰۰۰۲	۰/۰۰۰۰۲	-۶/۲۳	۰/۰۰۰۰
ضریب تعیین		۰/۶۴	ضریب تعیین تعدیل شده	
آماره F		۱۴/۰۸	سطح معناداری آماره F	
آماره دورین واتسون		۱/۶۲		

سطح معناداری آماره t استیودنت مربوط به متغیر مستقل مدل (اظهارنظر حسابرس) $0/10$ است و به دلیل اینکه این مقدار از $0/05$ بیشتر است لذا با سطح $0/95$ اطمینان می‌توان بیان نمود که تأثیر اظهارنظر حسابرس بر مدیریت سود معنادار نیست و چون ضریب متغیر مستقل مدل (اظهارنظر حسابرس) منفی است، می‌توان نتیجه گرفت که اظهارنظر حسابرس تأثیر معکوس بر مدیریت سود دارد. در نهایت می‌توان بیان نمود اظهارنظر حسابرس تأثیر معکوسی بر مدیریت سود دارد و این یعنی اینکه اظهارنظر تعدیل شده حسابرسی منجر به مدیریت سود می‌گردد ولی این ارتباط از لحاظ آماری معنادار نیست و فرضیه اول مورد تأیید نمی‌باشد. همچنین؛ احتمال آماره t استیودنت برای متغیرهای کنترلی اندازه شرکت و عملکرد شرکت کمتر از $0/05$ می‌باشد لذا در سطح اطمینان 95% می‌توان گفت بین این متغیرهای کنترلی (اندازه شرکت و عملکرد شرکت) با متغیر وابسته (مدیریت سود) ارتباط معناداری وجود دارد، در حالیکه احتمال آماره t استیودنت برای متغیر کنترلی اهرم مالی بیشتر از $0/05$ می‌باشد لذا در سطح اطمینان 95% می‌توان گفت بین این متغیر کنترلی (اهرم مالی) با متغیر وابسته (مدیریت سود) ارتباط معناداری وجود ندارد.

۲,۲,۵. آزمون فرضیه دوم پژوهش

H_0 : شرکت‌هایی که اظهار نظر تعدیل شده حسابرس دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، مستعد مدیریت سود (سطح ارقام تعهدی اختیاری) نیستند.

H_1 : شرکت‌هایی که اظهار نظر تعدیل شده حسابرس دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، مستعد مدیریت سود (سطح ارقام تعهدی اختیاری) هستند.

جدول ۳. آزمون فرضیه دوم

$DA_{it} = \beta_0 + \beta_1 AO_{it} + \beta_2 AUQ_{it} + \beta_3 (AO_{it} \times AUQ_{it}) + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 ROE_{it} + \varepsilon_{it}$				
نتیجه آزمون	سطح معناداری آماره آزمون F لیمر	آماره آزمون F لیمر	آزمون F لیمر	
تابلویی	۰/۰۰۰۰	۳/۵۲		
نتیجه آزمون	سطح معناداری آماره آزمون هاسمن	آماره آزمون هاسمن	آزمون هاسمن	
تصادفی	۰/۰۷۶۴	۱۱/۴۱		
متغیرها	ضریب	خطا	آماره t استیودنت	سطح معناداری آماره t
C	۰/۰۳	۰/۰۰۱	۲۴/۳۸	۰/۰۰۰۰
AO	-۰/۰۰۰۵	۰/۰۰۰۵	-۰/۹۳	۰/۳۵۰۸
AUQ	-۰/۰۰۰۰۸	۰/۰۰۰۱	-۰/۶۴	۰/۵۲۱۷
AO×AUQ	۰/۰۰۰۰۴	۰/۰۰۰۱	۰/۲۶	۰/۷۹۰۰
SIZE	۰/۰۰۰۲	۰/۰۰۰۱	۲/۶۵	۰/۰۰۸۱
LEV	۰/۰۰۰۰۹	۰/۰۰۰۵	۰/۱۷	۰/۸۶۳۴
ROE	-۰/۰۰۰۲	۰/۰۰۰۳	-۶/۲۷	۰/۰۰۰۰
ضریب تعیین		۰/۶۵	ضریب تعیین تعدیل شده	
آماره F		۹/۵۳	سطح معناداری آماره F	
آماره دوربین واتسون		۱/۶۲		

سطح معناداری آماره t استیودنت مربوط به متغیر مستقل مدل (اظهار نظر حسابرسان) $0/35$ است و به دلیل اینکه این مقدار از $0/05$ بیشتر است لذا با سطح $0/95$ اطمینان می‌توان بیان نمود که تأثیر اظهار نظر حسابرسان بر مدیریت سود معنادار نیست و چون ضریب متغیر مستقل مدل (اظهار نظر حسابرسان) منفی است، می‌توان نتیجه گرفت که اظهار نظر حسابرسان تأثیر معکوس بر مدیریت سود دارد. در نهایت می‌توان بیان نمود اظهار نظر حسابرسان تأثیر معکوسی بر مدیریت سود دارد و این یعنی اینکه مدیریت سود منجر به ایجاد اظهار نظر تعدیل شده حسابرسان می‌گردد ولی این ارتباط از لحاظ آماری معنادار نیست. سطح معناداری آماره t استیودنت مربوط به متغیر کیفیت حسابرسان برابر با $0/52$ است و به دلیل اینکه این مقدار از $0/05$ بیشتر است لذا با سطح $0/95$ اطمینان می‌توان بیان نمود که تأثیر کیفیت حسابرسان بر مدیریت سود معنادار نیست و چون ضریب کیفیت حسابرسان منفی است، می‌توان نتیجه گرفت که کیفیت حسابرسان تأثیر معکوس بر مدیریت سود دارد. در نهایت می‌توان بیان نمود کیفیت حسابرسان تأثیر معکوسی بر مدیریت سود دارد و این یعنی اینکه با افزایش کیفیت حسابرسان، مدیریت سود کاهش می‌یابد ولی این ارتباط از لحاظ آماری معنادار نیست. سطح معناداری آماره t استیودنت مربوط به متغیر تعدیلگر مدل (اظهار نظر حسابرسان $\times$ کیفیت حسابرسان) $0/79$ است و به دلیل اینکه این مقدار از $0/05$ بیشتر است لذا با سطح $0/95$ اطمینان می‌توان بیان نمود شرکت‌هایی که اظهار نظر تعدیل شده حسابرسان دارند، اگر کیفیت حسابرسان بالایی داشته باشند، مستعد مدیریت سود (سطح ارقام تعهدی اختیاری) نیستند و فرضیه دوم مورد تأیید نمی‌باشد. همچنین؛ احتمال آماره t استیودنت برای متغیرهای کنترلی اندازه شرکت و عملکرد شرکت کمتر از $0/05$ می‌باشد لذا در سطح اطمینان 95% می‌توان گفت بین این متغیرهای کنترلی (اندازه شرکت و عملکرد شرکت) با متغیر وابسته (مدیریت سود) ارتباط معناداری وجود دارد، در حالیکه احتمال آماره t استیودنت برای متغیر کنترلی اهرم مالی بیشتر از $0/05$ می‌باشد لذا بین این متغیر کنترلی (اهرم مالی) با متغیر وابسته (مدیریت سود) نیز ارتباط معناداری وجود ندارد.

۳,۲,۵. آزمون فرضیه سوم پژوهش

H_0 : مدیریت سود بر اظهار نظر حسابرسان تأثیر معناداری ندارد.

H_1 : مدیریت سود بر اظهار نظر حسابرسان تأثیر معناداری دارد.

جدول ۴. آزمون فرضیه سوم

$AO_{it} = \beta_0 + \beta_1 DA_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROE_{it} + \epsilon_{it}$				
متغیرهای توضیحی	ضریب	انحراف استاندارد	آماره Z	سطح معناداری آماره Z
C	۵/۶۲	۱/۲۸	۴/۳۷	۰/۰۰۰۰
DA	-۷۷/۳۲	۲۸/۱۱	-۲/۷۴	۰/۰۰۶۰
SIZE	-۰/۲۲	۰/۰۵	-۴/۱۷	۰/۰۰۰۰
LEV	۰/۳۳	۰/۳۸	۰/۸۶	۰/۳۸۶۳
ROE	۱/۸۰	۰/۳۰	۵/۹۱	۰/۰۰۰۰
ضریب مک فادن		۰/۶۹		
آماره LR	۷۹/۰۰۰۷	سطح معناداری LR		۰/۰۰۰۰
آماره هاسمر - لمشو	۵/۵۲	سطح معناداری آماره هاسمر - لمشو		۰/۷۰۰۱
آماره آندروز	۵/۹۰	سطح معناداری آماره آندروز		۰/۸۲۲۸

سطح معناداری آماره Z برای متغیر مستقل (مدیریت سود) در مدل برابر با ۰/۰۰ است و با توجه به اینکه این مقدار کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا با سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت متغیر مستقل (مدیریت سود) بر متغیر وابسته (اظهار نظر حسابرس) تأثیر معنادار دارد. با توجه به ضریب متغیر مستقل (اظهار نظر حسابرس) که منفی است در نتیجه می توان بیان کرد که تأثیر متغیر مستقل بر وابسته (اظهار نظر حسابرس بر مدیریت سود) معکوس است. در نهایت می توان بیان نمود که مدیریت سود بر اظهار نظر حسابرس تأثیر معکوس دارد و این ارتباط از لحاظ آماری نیز معنادار است و این یعنی اینکه با صدور اظهار نظر تعدیل نشده حسابرس، مدیریت سود افزایش پیدا می کند و فرضیه سوم مورد تأیید می باشد. همچنین؛ احتمال آماره Z برای متغیرهای کنترلی اندازه شرکت و عملکرد شرکت کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا در سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت بین این متغیرهای کنترلی (اندازه شرکت و عملکرد شرکت) با متغیر وابسته (اظهار نظر حسابرس) ارتباط معناداری وجود دارد، در حالیکه احتمال آماره Z برای متغیر کنترلی اهرم مالی بیشتر از ۰/۰۵ می باشد لذا در سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت بین این متغیر کنترلی (اهرم مالی) با متغیر وابسته (اظهار نظر حسابرس) ارتباط معناداری وجود ندارد.

۴,۲,۵. آزمون فرضیه چهارم پژوهش

H_0 : شرکت هایی که مدیریت سود (سطح اقلام تعهدی اختیاری) بالایی دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، ممکن است نظر حسابرسی تعدیل شده دریافت نکنند.

H_1 : شرکت هایی که مدیریت سود (سطح اقلام تعهدی اختیاری) بالایی دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، ممکن است نظر حسابرسی تعدیل شده دریافت کنند.

جدول ۵. آزمون فرضیه چهارم

$AO_{it} = \beta_0 + \beta_1 DA_{it} + \beta_2 AUQ_{it} + \beta_3 (DA_{it} \times AUQ_{it}) + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 ROE_{it} + \varepsilon_{it}$				
متغیرهای توضیحی	ضریب	انحراف استاندارد	آماره Z	سطح معناداری آماره Z
C	-۰/۹۸	۲/۹۵	-۰/۳۳	۰/۷۴۰۲
DA	۷۴/۴۶	۷۳/۰۳	۱/۰۱	۰/۳۰۷۹
AUQ	۱/۵۳	۰/۷۹	۱/۹۴	۰/۰۵۰۲
DA×AUQ	-۴۶/۳۳	۲۰/۵۹	-۲/۲۴	۰/۰۲۴۵
SIZE	-۰/۱۱	۰/۰۵	-۱/۹۲	۰/۰۵۳۶
LEV	۰/۴۱	۰/۳۹	۱/۰۴	۰/۲۹۴۸
ROE	۱/۸۴	۰/۳۱	۵/۸۷	۰/۰۰۰۰
ضریب مک فادن		۰/۸۸		
آماره LR	۱۰۰/۶۸	سطح معناداری LR		۰/۰۰۰۰
آماره هاسمر - لمشو	۹/۲۳	سطح معناداری آماره هاسمر - لمشو		۰/۳۲۲۹
آماره آندروز	۰/۲۱۱۰	سطح معناداری آماره آندروز		۰/۴۲۲۱

سطح معناداری آماره Z برای متغیر مستقل (مدیریت سود) در مدل برابر با $0/30$ است و با توجه به اینکه این مقدار بیش از $0/05$ می باشد لذا با سطح اطمینان $0/95$ می توان گفت متغیر مستقل (مدیریت سود) بر متغیر وابسته (اظهار نظر حسابرس) تأثیر معنادار ندارد. با توجه به ضریب متغیر مستقل (اظهار نظر حسابرس) که مثبت است در نتیجه می توان بیان کرد که تأثیر متغیر مستقل بر وابسته (اظهار نظر حسابرس بر مدیریت سود) مستقیم است. در نهایت می توان بیان نمود که مدیریت سود بر اظهار نظر حسابرس تأثیر مستقیم دارد ولی این ارتباط از لحاظ آماری معنادار نیست. سطح معناداری آماره Z برای متغیر کیفیت حسابرسی برابر با $0/05$ است و با توجه به اینکه این مقدار برابر با $0/05$ می باشد لذا با سطح اطمینان $0/95$ می توان گفت کیفیت حسابرسی بر اظهار نظر حسابرس تأثیر معنادار دارد. با توجه به کیفیت حسابرسی که مثبت است در نتیجه می توان بیان کرد که تأثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود مستقیم است. در نهایت می توان بیان نمود که کیفیت حسابرسی بر اظهار نظر حسابرس تأثیر مستقیم دارد و این ارتباط از لحاظ آماری نیز معنادار است و این یعنی اینکه با افزایش کیفیت حسابرسی، اظهار نظر حسابرسی تعدیل نشده (مقبول) واقع می شود. سطح معناداری آماره Z برای متغیر تعدیلگر (مدیریت سود $\times$ کیفیت حسابرسی) در مدل برابر با $0/02$ است و با توجه به اینکه این مقدار کمتر از $0/05$ می باشد لذا با سطح اطمینان $0/95$ می توان گفت متغیر تعدیلگر (مدیریت سود $\times$ کیفیت حسابرسی) بر متغیر وابسته (اظهار نظر حسابرس) تأثیر معنادار دارد و در نهایت می توان عنوان نمود شرکت هایی که مدیریت سود (سطح اقلام تعهدی اختیاری) بالایی دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، ممکن است نظر حسابرسی تعدیل شده دریافت کنند. همچنین؛ احتمال آماره Z برای متغیرهای کنترلی اندازه شرکت و عملکرد شرکت کمتر از $0/05$ می باشد لذا در سطح اطمینان $0/95$ می توان گفت بین این متغیرهای کنترلی (اندازه شرکت و عملکرد شرکت) با متغیر وابسته (اظهار نظر حسابرس) ارتباط معناداری وجود دارد، در حالیکه احتمال آماره Z برای متغیر کنترلی اهرم مالی بیشتر از $0/05$ می باشد لذا در سطح اطمینان $0/95$ می توان گفت بین این متغیر کنترلی (اهرم مالی) با متغیر وابسته (اظهار نظر حسابرس) ارتباط معناداری وجود ندارد.

۶. نتیجه گیری

پژوهش حاضر به بررسی نقش تعدیل گر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین گزارش حسابرسی و مدیریت سود در بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ پرداخته است. اولین فرضیه پژوهش بیان نمود که اظهار نظر حسابرس بر مدیریت سود تأثیر معناداری دارد. بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه، با سطح خطای ۵٪ این فرضیه مورد تأیید قرار نگرفت و می توان بیان داشت که اظهار نظر حسابرس بر مدیریت سود تأثیر معکوس دارد و این ارتباط از لحاظ آماری معنادار نیست. نتیجه این فرضیه با ایمن و آنیس (۲۰۲۰) هم راستا نمی باشد ولی با نتایج پژوهش سپورید و اسپاتیس (۲۰۱۴) هم راستا می باشد.

دومین فرضیه بیان نمود که شرکت هایی که اظهار نظر تعدیل شده حسابرس دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، مستعد مدیریت سود (سطح اقلام تعهدی اختیاری) هستند. بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه، با سطح خطای ۵٪ این فرضیه مورد تأیید قرار نگرفت و می توان بیان داشت که شرکت هایی که اظهار نظر تعدیل شده حسابرس دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، مستعد مدیریت سود (سطح اقلام تعهدی اختیاری) نیستند و ارتباط آنها از لحاظ آماری معنادار نیست. نتیجه این فرضیه با پژوهش ایمن و آنیس (۲۰۲۰) هم راستا نمی باشد.

سومین فرضیه بیان نمود که مدیریت سود بر اظهارنظر حسابرس تأثیر معناداری دارد. بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه، با سطح خطای ۵٪ این فرضیه مورد تأیید قرار گرفت و می‌توان بیان داشت که مدیریت سود بر اظهارنظر حسابرس تأثیر معکوسی دارد و این ارتباط از لحاظ آماری نیز معنادار است. در تحلیل این فرضیه می‌توان بیان داشت که با افزایش مدیریت سود در شرکت‌ها، اظهارنظر حسابرس به حال تعدیل شده سوق پیدا می‌کند و دلیل آن نیز می‌تواند تشخیص حسابرس‌ها از دستکاری سود و مدیریت سود باشد و لذا آنها گزارش حسابرسی را به صورت تعدیل شده اظهار می‌نمایند. نتیجه این فرضیه با پژوهش راهی (۱۳۹۹) هم‌راستا نمی‌باشد ولی با نتایج پژوهش‌های ایمن و آنیس (۲۰۲۰) و رحیمیان و همکاران (۱۳۹۶) هم‌راستا می‌باشد.

چهارمین فرضیه بیان نمود که شرکت‌هایی که مدیریت سود (سطح اقلام تعهدی اختیاری) بالایی دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، ممکن است نظر حسابرسی تعدیل شده دریافت کنند. بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه، با سطح خطای ۵٪ این فرضیه مورد تأیید قرار گرفت و می‌توان بیان داشت که شرکت‌هایی که مدیریت سود (سطح اقلام تعهدی اختیاری) بالایی دارند، اگر کیفیت حسابرسی بالایی داشته باشند، ممکن است نظر حسابرسی تعدیل شده دریافت کنند و ارتباط آنها از لحاظ آماری نیز معنادار است و می‌توان بیان داشت که با افزایش کیفیت حسابرسی، ارتباط بین مدیریت سود و اظهارنظر تعدیل نشده حسابرسی افزایش پیدا می‌کند. در تحلیل این فرضیه می‌توان بیان داشت که اگر مؤسسه حسابرسی که انجام خدمات حسابرسی شرکت را به عهده دارد، دارای کیفیت بالایی باشد، با رخ دادن مدیریت سود در شرکت‌ها، قادر است این اتفاق را شناسایی نموده و لذا در این حالت، گزارش حسابرسی حالت مقبول (تعدیل شده) نمی‌باشد بلکه به صورت تعدیل شده خواهد بود و دلیل این امر نیز کیفیت بالای حسابرسی می‌باشد. نتیجه این فرضیه با پژوهش ایمن و آنیس (۲۰۲۰) هم‌راستا می‌باشد.

۱,۶. پیشنهادهای پژوهش

با توجه به اینکه مدیریت سود بر اظهارنظر حسابرس مؤثر است، لذا به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌گردد قبل از سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها به نوع اظهار نظر حسابرس توجه نمایند زیرا ممکن است یکی از دلایل اینکه گزارش حسابرسی به صورت تعدیل شده بیان می‌گردد رخ دادن مدیریت سود و افزایش آن در شرکت است، لذا با مشخص شدن و به اثبات رسیدن مدیریت سود در شرکت و دستکاری نمودن سودها، حسابرسان گزارش را به صورت تعدیل شده اظهار می‌نمایند. همچنین با توجه به تأثیر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین مدیریت سود و اظهارنظر حسابرس، لذا به اعتباردهندگان پیشنهاد می‌گردد در هنگام بررسی شرکت‌ها، علاوه بر نوع اظهارنظر حسابرس بر میزان کیفیت حسابرسی نیز نظارت داشته باشند، زیرا هر چه میزان کیفیت حسابرسی افزایش می‌یابد، تأثیر مدیریت سود بر اظهارنظر تعدیل شده حسابرس افزایش می‌یابد و اعتباردهندگان از این طریق می‌توانند از میزان مدیریت سود در شرکت آگاهی یابند.

۲,۶. پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

پیشنهاد می‌شود نقش تعدیلگر نوع حسابرس بر ارتباط بین گزارش حسابرسی و مدیریت سود مورد بررسی قرار گیرد.

پیشنهاد می‌شود نقش تعدیلگر کیفیت حاکمیت شرکتی بر ارتباط بین گزارش حسابرسی و مدیریت سود مورد بررسی قرار گیرد.

پیشنهاد می‌شود نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی بر ارتباط بین نوع اظهارنظر حسابرس و کیفیت سود مورد بررسی قرار گیرد.

در این پژوهش برای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی از روش امتیازدهی با ۸ شاخص استفاده گردید، پیشنهاد می‌گردد همین پژوهش با استفاده از روش‌های دیگر اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی (حالت تک شاخص مانند نوع مؤسسه حسابرسی یا تخصص حسابرس در صنعت) مورد بررسی قرار گیرد.

References

- Abbas, D. S. (2019). Effect of Growth Company, Company Size, Profitability and Leverage Against Acceptance Going Concern Audit Opinion (In the Basic Industry Sector Manufacturing Company and Chemical Listed on the Stock Exchange Period 2012-2015). <https://www.researchgate.net/publication/332289418>
- Auditing Standard 705. (2010). Standard adjusted comments in the independent auditor's report. Iran Auditing Organization (in Persian).
- Bagheri, A., Farmahini Farahani, M., & Bagheri, O. (2021). Investigating the effect of ownership structure, managers' remuneration and financial performance on profit management of companies listed on the Tehran Stock Exchange. 8th International Conference on Modern Management, Accounting, Economics and Banking Tricks with a Business Growth Approach. Iran. Tehran (in Persian).
- Butler, M., Leone, A. J., & Willenborg, M. (2004). An empirical analysis of auditor reporting and its association with abnormal accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 37(2), 139-165.
- Chowdhry, S. N., & Eliwa, Y. (2021). The Impact of Audit Quality on Real Earnings Management in the UK Context. *International Journal of Accounting & Information Management*. <https://doi.org/10.1108/IJAIM-10-2020-0156>
- Degeorge, F., Patel, J., & Zeckhouser, R. (1999). Earning Management to Exceed Thresholds. *Journal of Business*, 72(1).
- DharanBala, G. (2003). Accruals Management with Financing and Investing Transactions. www.ruf.rice.edu/~dharan-accruals_Management_with_Financing_and_Investing_Transactions-12.
- El Diri, M., Lambrinouidakis, C., & Alhadabc, M. (2020). Corporate governance and earnings management in concentrated markets. *Journal of Business Research*, 108, 291-306.
- Elfouzi, N. H., & Zarai, M. A. (2009). Impact of the opinion given out by the auditor and of his reputation on discretionary accruals. *International Review of Business Research Papers*, 5(3), 1-11.
- Francis, J., & Micheal, S. (2005). A Re-Examination of the Persistence of Accruals and Cash Flow. *Journal of Accounting and Economics*, 43, 413-451.
- Francis, J., & Yu, M. (2009). Big 4 office size and audit quality. *Accounting Review*, 84(5), 1521-1552.
- Gerayli, M.S., Yanesari, A. M., & Ma'atoofi, A. R. (2011). Impact of audit quality on earnings management: evidence from Iran. *International Research Journal of Finance and Economics*, 66, 77-84.

- Hochberg, Y. V. (2003). *Venture Capital and Corporate Governance in the Newly Public Firm*. Electronic copy available at: <http://ssrn.com/id474542.pdf>
- Imen, F., & Anis, J. (2020). The moderating role of audit quality on the relationship between auditor reporting and earnings management: empirical evidence from Tunisia. *Euro Med Journal of Business*, ahead-of-print No, ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/EMJB-03-2020-0024>.
- Jones, J. (1991). Earnings Management during Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research*, 29(2), 193-228.
- Lai, K. W. (2013). Audit reporting of big 4 versus non-big 4 auditors: the case of ex Andersen clients. *The International Journal of Accounting*, 48(4), 495-524.
- Lopes, P. A. (2018). Audit Quality and Earnings Management: Evidence from Portugal. *Journal of Business & Economics*, 4(2), 179-192.
- Rahi, H. (2020). Investigate the relationship between managerial uncertainty, the size of the real estate management audit firm, and the auditor's comments. Master Thesis, Takestan Institute of Higher Education, Faculty of Humanities (in Persian).
- Rahimiyan, N., Taghavifard, M. T., & Maleki Dizaji, A. (2017). Relationship between accruals and audit opinion. *Journal of New Researches in Accounting and Auditing*, 1(2), 37-63. (in Persian).
- Rahmani, O. (2019). Earnings management and auditor comments in companies with financial crisis in companies listed on the Tehran Stock Exchange. 4th International Conference on New Research in Management, Economics, Accounting and Banking. Georgia (in Persian).
- Saleem, E., & Alzobi, S. (2017). Audit Quality, Debt Financing, and Earnings Management: Evidence from Jourdan. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 30, 69-84.
- Salehi, M., & Farokhi Pileroud. L. (2018). Predicting profit management using neural network and decision tree. *Journal of Financial Accounting and Auditing*, 10(37), 1-24 (in Persian).
- Taktak, N. B., & Mbarki, I. (2014). Board characteristics, external auditing quality, and earnings management: evidence from the Tunisian banks. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 4(1), 79-96.
- Tommasetti, R., Santos, N. M. B., Macedo, M. A. D., & Neto, A. S. (2017). Relationship between Modified Audit Opinion, Audit Size and Earnings Management: Evidence from Brazil. *International Conference in Accounting*
- Tsipouridou, M., & Spathis, C. (2014). Audit Opinion and Earnings Management: Evidence from Greece. *Accounting Forum*, 38(1), 38-54.
- Yoon, S., & Miller, A. (2002). Cash from Operation and Earning Management in Korea. *The International Journal of Accounting*, 37(4), 341-355.